

Ключовим у формуванні ризику в транспортних системах є її здатність до залучення вихідних продуктів (інформації), генерованих тими, хто бере участь в переміщенні вантажу (людей), а надалі їх інтеграція (з врахуванням фаз життя засобів транспорту) для якісної і кількісної оцінки, а також перетворення на вхідні корисні продукти в процесі прийняття рішень, яке скероване на безпечне управління.

Література

1. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — 480 с.
2. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 312 с.
3. Hansson S.O. Decision Theory: A Brief Introduction. Royal Institute of Technology (KTH), Stockholm, 2005.
4. Kaczmarek T.T. Ryzyko i zarządzanie ryzykiem: ujęcie interdyscyplinarne. Difin, Warszawa, 2008.
5. Koornstra M. J. Risk adaptation theory. Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour, v. 12 (1), p.77-90, January 2009.
6. Melchers R.E. Probabilistic risk and hazard assessment. Proceedings of the Conference on Probabilistic Risk and Hazard Assessment, Newcastle, 22-23 September 1993.
7. Szpytko J. Human Reliability Model. Model niezawodności operatora urządzeń. Journal of KONBIN, 5(8), p. 193-204, 2008.

Надійшла 14.03.2010

УДК 339.138:330.341.1

Л. В. ПОГРЕБНЯК, І. І. ГАВРИЛЮК
Львівський національний аграрний університет

МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інноваційний чинник стає вирішальною умовою розвитку аграрного сектора. Сподівання, що вступ України до СОТ автоматично призведе до розв'язання всіх економічних проблем, були щонайменше наївні та безвідповідальні.

An innovative factor becomes the decision condition of development of agrarian sector. Hopes, that entering of Ukraine to WTO automatically will result in the decision of all economic problems, were at least naively and irresponsibly.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиції, іноземний капітал, конкурентні переваги, економічна безпека.

У найближчій і довгостроковій перспективі врахування інноваційного чинника стає вирішальною умовою подальшого розвитку сучасних економічних систем, які виникли під впливом світової економічної кризи. Економічного зростання в Україні можна досягти лише на інноваційній основі за активного використання сучасних науково-інноваційних розробок.

Оцінка розвитку інноваційного потенціалу є актуальним завданням, оскільки його вирішення дає змогу приймати стратегічні і тактичні рішення щодо можливостей його відтворення, а також розвитку його стійких конкурентних переваг в умовах СОТ.

Проблемам інноваційного розвитку економіки присвячені роботи вітчизняних науковців: П. Губенка, А. Гринькова, О. Зінченка, В. Ільчука, Л. Федулової, Л. Дременко та ін. [1-5]. Проте, не повністю досліджений сучасний стан розвитку інноваційної діяльності та необхідні умови їх відтворення.

Цілі статті: дослідити сучасний стан розвитку інноваційної діяльності, встановити й запропонувати можливості швидкого відтворення інноваційного потенціалу країни, окремого регіону, а також визначити перспективи його розвитку.

Село – це продукти харчування, сировина для промисловості. Ці та інші важливі функції села піднімають його до рівня загальнонаціонального інтересу, продовольчої незалежності і національної безпеки, збереження і примноження традицій і культури українського народу.

Тут доречно нагадати, що в останні роки радянського періоду Україна щорічно мала зерна 51-52 млн. тонн, м'яса 6,5 млн. тонн, молока 24,5 млн. тонн, цукру 6,5 млн. тонн. Зокрема позитивну роль у 80-х роках відіграв колективний підряд. За окремим трудовим колективом, який самостійно здійснював господарську діяльність, закріплювалися засоби виробництва. Трудовий колектив отримував від господарства всі необхідні матеріали, сировину й віддавав йому одержану продукцію. Але частина прибутку використовувалась для матеріального стимулювання членів трудового колективу. Саме це й пробуджувало бажання у працівників до певного підвищення продуктивності праці й якості продукції [5]. Зараз у це навіть важко повірити.

За роки незалежності великотоварне виробництво в Україні зменшено, матеріально-технічну базу розтягнуто, колись потужний агропромисловий комплекс зруйновано і відкинуто на півстоліття назад. І ось на колінах і з лопатою, вилами і сапою в руках Україна стала членом СОТ.

Світова організація торгівлі – це своєрідний світовий ринковий клуб, який об'єднує сьогодні більше 150 країн. При цьому платою за входження до нього є скасування всіх національних правил, що визначають рух капіталів, товарів, послуг і робочої сили в рамках внутрішнього ринку, і їх заміна єдиними міжнародними правилами, а також уніфікація митних тарифів та інші умови.

Досвід показує, що відносно безпроблематичним є також членство у СОТ таких країн, економіка котрих на стільки слабка і явно неконкурентоспроможна, що вони навіть не виявляють будь-яких національних економічних інтересів, а їхні внутрішні ринки і так повністю і остаточно окуповані іноземними виробниками. Не дивно, що практично всі слабозвинуті «бананові» країни Азії, Африки й Латинської Америки є членами СОТ.

Нагадаємо, що міжнародні інвестори і багатонаціональні корпорації з економічно сильних держав контролюють близько 40 % світового промислового виробництва і більше половини світової торгівлі у тому числі понад 80 % виробництва і торгівлі новою технікою і новітніми технологіями, а виходить і диктують сьогодні правила міжнародної торгівлі.

Звичайно, Україна у якості члена СОТ може отримати ряд переваг і преференцій. Серед них такі: більш активна участь у міжнародній торгівлі і у міжнародному розподілі праці, вплив на макроекономічну політику світу, створення умов для збільшення іноземних інвестицій у нашу країну, розширення співпраці з ЄС, лібералізація доступу наших товарів на міжнародний ринок, зменшення втрат експортерів від дискримінаційних заходів і санкцій, доступ до механізму вирішення міжнародних спорів.

У той же час значна частина внутрішнього ринку втрачається через невідповідність виготовленої вітчизняної продукції європейським стандартам. Статистичні дані свідчать, що сьогодні питома вага продукції АПК у структурі експорту України складає близько 10 % і це при тому, що наша країна займає 30 % світових чорноземів, причому найбільш родючих.

Україна зі своїми багатими ресурсами (земля, капітал) спроможна прогодувати населення у кількості 250 млн. чоловік. Потрібно тільки поставити сільського виробника у рівні економічні умови з іншими учасниками аграрного ринку світу, перш за все, компенсувати йому затрати на енергоносії, придбання племінних ресурсів, мінеральних добрив, дешеве кредитування нової с.-г. техніки і, звичайно, встановити податкові канікули на 5-7 років.

Україна вже догнала і перегнала США за цінами на с.-г. продукцію. При цьому зарплата середньостатистичного американця складає 2500 \$ США у місяць, а в українця – ледве перевищує 100 \$ США. То ж не дивно, що смертність на селі за роки незалежності збільшилась в 1,5 рази і перевищує міський рівень на 20 %. За цей час населення країни зменшилося на 7 млн., а тривалість життя скоротилося на 10 років. Ще близько 7 млн. чоловік виїхали за кордон на заробітки. Тому для підвищення зарплати доцільно в собівартість всієї виробленої продукції встановити 60 % оплати праці.

В усіх цивілізованих країнах сільськогосподарське виробництво дотують за рахунок держбюджету. Наприклад, США на виконання свого закону про продовольчу безпеку щорічно направляють із бюджету на підтримку власних фермерів 25 млрд. \$ США. Європейське співтовариство витрачає на ці цілі близько 54 млрд. євро, тільки завдяки цьому європейські с.-г. виробники можуть конкурувати на світовому ринку.

Бюджетне фінансування АПК України у чотири рази менше від потреби. Проте із 2000 року с.-г. підприємства здійснюють прибуткову діяльність. Відбувається поступове скорочення частки збиткових підприємств. Але утримується тенденція до зниження обсягів виробництва основних видів продукції рослинництва і тваринництва, посилюється деградація земель та екстенсивне використання продуктивних земель.

Через відсутність державного інтересу в розвитку сільського господарства й тваринницьких галузей, зокрема, необхідний перехід під опіку підприємств переробної промисловості. Прикладами у різних галузях АПК є такі структури: виробництво, доробка, зберігання та експорт зерна – ТОВ СГП «Нібулон»; вирощування цукрових буряків та виробництво цукру – ПК «Зоря Поділля», Агропромхолдинг «Астарт-Київ»; вирощування овочів, виготовлення соків – ФГ «Владам»; виробництво та переробка молока – ТОВ ТД «Західна молочна група»; птахівництво – ВАТ «Миронівський хлібопродукт» та ін. Завдяки їм явище інтеграції можна розпізнавати як джерело власних ресурсів фінансування розвитку сільськогосподарського виробництва.

Особливістю фінансування аграрного сектора нині є входження у галузь потужних капіталів з інших сфер економіки. Глобалізаційні процеси приєднали Україну до світової фінансової кризи, яка двояко впливає на сільське господарство. Дистабілізаційні явища спричинили порушення багатьох економічних зв'язків, що негативно вплинуло на діяльність сільськогосподарських підприємств. Водночас на фінансовому ринку формуються сприятливі для галузі наслідки. Власники капіталів починають вилучати їх із неперспективних сфер і спрямовувати у продовольчий сектор. Інвесторів цікавлять не окремі види виробництв, а вкладення у підприємства одного технологічного ланцюга, в результаті чого відбуваються процеси, котрі можуть виправити помилки, створені багаторічною діяльністю і нормалізувати ситуацію в галузі [2]. Наприклад, одним із стабільних джерел залучення інвестиційних коштів можуть стати ресурси галузі роздрібною торгівлі, зокрема кошти великих торговельних мереж.

Сьогодні більшість інноваційних проектів в Україні реалізується власними коштами підприємств –

75 %, 23 % кредитами, 2 % державним бюджетом. В АПК України частково призупинився спад сільськогосподарського виробництва – далі вже нікуди. Для стабілізації цього процесу і запобігання депресивному стану в цій сфері необхідно активізувати інвестиційну діяльність на всіх рівнях управління галуззю, у кожному продуктивному підкомплексі, кожному господарстві, з кожного напрямку формування й функціонування дієвого капіталу: основного і оборотного; капіталу землі, людини; фінансового капіталу. Для відтворення галузі на рівні бодай 1989 – 1990 років і забезпечення зростання кон'юнктурності продукції в ринкових умовах потрібні високі енерго- й ресурсозберігаючі технології з відповідною високою продуктивною системою машин і механізмів, впровадження найефективніших сівозмін відповідно до природно кліматичних умов.

Основні потоки інвестицій мають бути спрямовані на:

- матеріально технічне й технологічне оснащення галузі для забезпечення її розвитку на інноваційній основі;

- формування сприятливого ринкового середовища;

- відтворення на селі трудових ресурсів високої фахової підготовки.

Інноваційний розвиток за своєю суттю не допускає витрат ресурсів на відтворення застарілих технологій, інноваційний розвиток – це орієнтація на нові високі технології, інтенсивний тип економічного розвитку, що передбачає зростання продуктивності землі й тварин, матеріально-технічних ресурсів, праці, капіталу в кожній галузі економіки.

В сільськогосподарському виробництві доцільно використовувати різні форми мобілізації інвестицій. Зокрема, до інвестування слід залучати фінансові-інвестиційні компанії, які створені на базі переробних підприємств і які спроможні концентрувати приватні, державні й колективні кошти, а також іноземні інвестиції для реструктуризації галузей у сільськогосподарських підприємствах незалежно від форм власності. Стратегічним інвестором, організатором постачання коштів і надання послуг можуть бути великі торговельно-фінансово-промислові структури, що є споживачами продукції АПК.

Правильний вибір маркетингової стратегії є таким важливим етапом управління діяльності на підприємстві, як і формування фінансової стратегії. Отже, фінанси та маркетинг – дві взаємопов'язані та взаємодоповнювальні функції сучасного підприємства. Маркетингова філософія повинна пронизувати всі елементи системи – лише тоді успіх гарантований.

Основне завдання інвестиційно-інноваційної діяльності – пошук та ефективне використання фінансових ресурсів для доведення наукових, технічних ідей і розробок до конкретної продукції і технології які мають попит на ринку завдяки маркетинговим дослідженням і стимулам [3].

Простежується тенденція збільшення бюджетних коштів для пільгового кредитування сільського господарства, так в 2004 р. було виділено 1,2 млн. грн., а в 2008 р. – 120 млн. грн. Проте непрозорість механізму розподілу бюджетних коштів на окреслені цілі робить пільгові кредити недоступними майже для двох третин аграрних підприємств.

Вітчизняний аграрний сектор, за відсутності дієвої державної програми розвитку, здебільшого функціонує за рахунок природних переваг України. Але ресурси помітно скорочуються, потоки інвестицій, зважаючи на економічну й політичну нестабільність країни досить незначні. Змінити ситуацію можна за розробки ефективних інноваційних проектів, які забезпечать прибутки інвесторам і збережуть наявний природний потенціал.

Висновки. Фінансування інноваційної діяльності підприємств – основа науково-технічного прогресу й технологічної модернізації виробничих потужностей та зміцнення їх конкурентних позицій на вітчизняному й світовому ринках. На сучасному етапі інноваційна діяльність підприємств потребує збільшення державної участі як фінансового, так і організаційного характеру з використанням маркетингових досліджень.

Література

1. Бубенко П. Ключові моменти формування регіональних інноваційних систем в Україні / П. Бубенко // Економіка України. – 2007. – № 8. – С. 33-39.
2. Колединський С. Інноваційний потенціал економічного розвитку регіону / С. Колединський // Економіст. – 2008. – № 11. – С. 30-33.
3. Комарницький В.С. Використання власних фінансових ресурсів у забезпеченні інноваційно-інвестиційної діяльності малих підприємств в Україні / В.С. Комарницький // обладнання та техніка для села. – 2005. – № 8. – С. 22-27.
4. Давіла Т. Працююча інновація: Як управляти нею, вимірювати її та здобувати з неї вигоду / Тоні Давіла, Марк Дж. Епштейн, Роберт Шелтон ; [пер. з англ. / за наук. ред. Т.Ф. Кузицької]. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес, 2007. – 320 с.
5. Васківська К. Інвестиційна привабливість сільських територій / К. Васківська // Вісник ЛНАУ; Економіка АПК. – 2009. – № 16(2). – С. 310-314.

Надійшла 14.03.2010